

הכניח זו מחקרבת בטקס לחכמי האורייגנליה שהצעה במרכז בראשית פברוארי 1937.

גנוא, 16.8.38

וול היקר -

אבקתך להצגה לי לונדונה העתק ישיבת המרכז בחילת פברוארי 1937 שבה הצעה הכניח כדינה.

חושני שהכניח זו עלולה להיות אקטואליה בזמן הקרוב, ואצטרך אולי לעיין בה מחדש. לא לקהתי אתי הפעם את ניירותי; ביחי סגור ואיש בלעדי לא יוכל למצוא את התיק המתאים, ולכן אבקתך לענות העתק חדש ולשלוח לי בהקדם האפשרי.

שלום לכל החברים.

ד.ב.ג.

פריס, 10.8.38

(לא נשלח)

ד"ר וויצמן היקר -

בעודי באניה טלגרמו לי מלונדון שאתה עומד להחליף את ששכנך בימים אלה ופסקתי את סן הראוי הוא שאטרידך בבקור בחנאים אלה. חטאני בעיקר למסור לך רשמי מהוועדה וכמה ידיעות שגונבו אלינו המעוררות דאגה רבה ומחייבות אולי לפעולה מיד. והריני עושה זאת בכתב.

לאחר נסיעתך נמשכו עם הועדה 12 שלש פעמים. בטעם האחרונה - את יום לפני צאת הועדה מהארץ. קיבלנו ידיעות גם על הוסקות אחרות: של האגודה המזרחי, אנשי פיקא. והנה בכל הישיבות האלה, גם אחנו וגם עם אחרים, הקטידה הועדה אצ על מספרת החוראות שלה ולא יצאה אף פעם מגדרה ולא דנה אלא על חלוקה ויסוד מדינה יהודית. הועדה סרבה באופן שיטתי לטעון על סחרון אחר, ונמנעה אמילו מקבלת דעות פרינציפיות נגד חלוקה. רק טענות פעילות נגד יסוד מדינה יהודית הורשו למתנגדי החלוקה.

גם לא שמענו מתועדה במשך כל הזמן על אפשרות של כנדש נפרד או קנסוניזציה - כפי דעת ועדה הכנרטיס, הציר של חקירת הועדה סבב רק על יסוד בדינת יהודית.

במביטוננו האחרונה עם הועדה - כשנחקרנו על אפשרות הקליטה החקלאית של "מדינת טיל" - נשאלנו לבסוף שאלות קלות אחרות, שאין להן כל טעם ומטרה אם אין בדעת הועדה להציע יסוד מדינת יהודית.

עד כאן הייתה הוועדה בסדר גסור. אולם לצערי - רק עד כאן. לכרות ההכנסה למחצה שקיבלת מאת הוועדה במגישה הראשונה לתת לנו לעיון ובדיקה את החומר העובדתי והסטטיסטי שהממילה תגיש לה - לא ניתן לנו כמעט שום חומר מהשלחי. אין זאת אומרת שהמטלה לא הגישה שום דבר לוועדה, להיטך, ידוע לנו שחולקות המטלה עברו במלוא חקירות על הכנת הזכירים וסקירות בטביל הוועדה.

אין גם כל ספק שחקירי המטלה המביאו לוועדה לא רק חומר מספרי אלא גם הצעות פוליטיות, ויש לי חשש רציני שהוועדה הייתה למעשה משועבדת לדעת המקורות וקיבלה כיסוד למסקנותיה את חכמתו של הריס.

איני יכול להגיד שיש לנו ידיעה ברורה א ומובהקת על מסקנות הועדה. הועדה לא גילתה לנו את מחשבותיה ואסילו לא רמזה על חכמתה, מחוץ להנחה הסתמית על יסוד מדינת יהודית. אולם במקורות ישרים ועקיפים בחוץ לוועדה אפשר להסיק מסקנה מבוססת שהוועדה קיבלה בכלל את חכמת הריס.

אחת זוכר בלי ספק קוויה העיקריים של חכמת זו: הטנת של המדינת היהודית יהיה טעין למד הנמחה מעמק חולה בצפון, עמק יזרעאל במרכז, ועמק החוף מעתליה עד ה"א בדרום, חימה וטביחתה ימסרו לאנגלים, ירושלים כולה חשאר במסדרון הבריטי, מושבות הדרום מעבר למסדרון הבריטי יכללו במדינת הערכית והנגב יפתח להתיישבות יהודית.

והנה אין לנו כל ידיעה על גורל חימה וירושלים - אולם ראינו אסא כחא וגם הגיעו לידיעת ידיעות במקורות בטוחים המוכיחים שהוועדה קיבלה בקווים עקריים את החכמת של הריס.

לפי הסמך יוצא כל מחוז עכו, כל החלק ההררי של מחוז צפת וחלק גדול של מחוז נצרת מהמדינה היהודית. כל זה יהיה שטח מנדט בריטי.

מבחינה זו אופיינית שאלה אחת שהוועדה הציגו לאנשי מיקאאס מיקא תמשיך לקבוע בגליל במקרה שהגליל לא יכלל במדינה היהודית. התושבה כל אנשי מיקא היחה שלילית. יומיים לפני צאת הועדה העיד היימנג עוד פעם בפני הועדה, וכפי שמסר לנו ירידנו חידוע חזר הפעם הגנרל מועדו חקודמת ויעץ להוציא את הגליל משטח המדינה היהודית.

לפי הסמך שראינו לא ברור אם חיפה נכללה במדינה או לא. גם לא ברור אם מושבות הדרום כמקרה עד באר טוביה יהיו לנו, כפי שהציע מיל, או יצטרפו למדינה הערבית כפי הצעת הריס.

ידוע לנו שנציבות מחוז יפו הציעה לוועדה להרחיב חחוס יפו הערבית עד מעבר למקוה ישראל ובית גן, בניגוד לחצעת מיל. כאן יש ללמוד שהחלק הדרומי, פראסון ועד באר טוביה, יצורף למדינה היהודית, אולם במפה שראינו אין כל סימן שהמדינה היהודית תשתרע גם מעבר לקו הדרומי של המסדרון הבריטי.

לעובת זאת ידוע לנו שהוועדה עומדת להציע "מנדט בריטי פרמטכנטי" על הנגב, על מנת שחנהן ליהודים האפשרות לפתח את הנגב, אם דבר זה יתכן למעשה. הקו הספריד בין המדינה הערבית ובין הנגב הבריטי עובר בין מסדה ובין רס זווריה (מדרום לערד), כמזונה של באר שבע (באופן שבאר שבע נשארת בחוף המנדט), ומגיע לים התיכון מדרומה של חן יוניס. השטח הצר בין חן יוניס ובין רמה כששטח מוצא לים לנגב המנדטורי.

מהמפה שראינו לא ברור אם שטח דגניה נכלל במדינה היהודית והיכן הגבול הדרומי שלנו במחוז בית שאן. מלבד פרטים סחומים אלה כחאימה המפה נכללה להכניתה של הריג. - - -

לאור ידיעות אלה נדמה לי שיש לפעול בעוד מועד, בטרם תסיים הועדה את עולחה. לאחר פרסום הספקנות הכבד המלחמה. אולם מסופקני אם אפשר לעשות דבר מה בלונדון בלעדית.

למני החימת המכתב צלצל לי קסלן הוא בא חבוקר מלונדון. נפגש יחד עם זיוו עם מלקולם.
דרשו עזרה מממשלה לשוב להחזיק מעמד! מתן רסיון לעיריות לקבל הלוואה :ה"א, חיפה
פ"ה), ביצוע עבודות סיוע (כבישים וכדומה). מלקולם החיטס לתביעה ראשונה בהיוב,
וקסלן טבור שניחננו הוראות מהאיטות לארץ. על עניינים פוליטיים לא דיברו . לטס כך החיט
שיחה מיוחדת עם לוקר.

למני שבוע היה קסלן בקומרה. לדעה קסלן עלי לנכוע להפגש עם ויצמן.
מיד רציתי להזמין לטהר מקום באווירון למרסיל - אבל כל המקומות כבר תפוסים ואצא
מחר בבוקר ברכבת לסולון.
- אה"צ צלצל לי בולדמן מגנף. ממשרד הקונגרס טלגרמו לו שאני כאן. הוא רוצה לבוא
יחד אתי ללונדון.

פריס, 21.8.38

חזרתי הצהרים מלא-קדוא, בדרום, טגוריו החדשים של חיים. סיכרתי לו רסמי וקטעי
הידיעות שיט לנו על הועדה. מצאתיו מדוכא ואכול סמכות. כפי שאמר חרגיש בחששות אלו
עוד מקודם. גס ג'וזף כתב לו על הסערות מעין אלה על יסוד שיחה עם קרובי הועדה.
מלקולם הוא לדעתו משענת קנה רצוף. אם כי הוא איט הגון וידיד - הרי לא יענה ההיפך
מרבון המקידות בארץ, ועל גוויל אין לסמוך - הוא בעצם סינוס של חברי הועדה. לרצחו
נצטרך להתמטר כסיוע רפורט רע - ולכנס קונגרס או מסיבה אחרת באמריקא לדון על המצב.
דעתי היה ש עלינו לחשוב כרגע איך למנוע רפורט כזה. מה נעשה אח"כ - עוד נראה. לא
מצאתי אצל ח. אמונה רבה באפשרות הכניעה, אם אצא כי הוא כמובן מוכל לכל.
אם יש צורך יופיע במני הועדה באחד הימים האחרונים של החודש וכשרק מלקולם יבוא ללונדון
יטגש אחר על מנה לצבר אחר דברים ברורים.